

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1961 r.

o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Zakwaterowanie Sił Zbrojnych polega na stałym lub przejściowym rozmieszczeniu jednostek (zakładów, instytucji) wojskowych, sprzętu, uzbrojenia i urządzeń wojskowych oraz żołnierzy i innych osób w przypadkach wymienionych w ustawie.

Art. 2. 1. Zakwaterowanie Sił Zbrojnych odbywa się w pomieszczeniach mieszkalnych i użytkowych oraz na terenach pozostających pod zarządem organów wojskowych.

2. Zasady i sposób zarządzania pomieszczeniami mieszkalnymi i użytkowymi oraz terenami przeznaczonymi na zakwaterowanie Sił Zbrojnych, jak również organy wojskowe właściwe w tych sprawach określa Minister Obrony Narodowej.

3. Jeżeli organy wojskowe nie dysponują dostateczną ilością pomieszczeń i terenów, zakwaterowanie odbywa się w pomieszczeniach oraz na terenach uzyskanych od organów administracji państwowej, jednostek gospodarki społecznej albo osób prawnych lub fizycznych.

Art. 3. 1. Pomieszczenia mieszkalne i użytkowe (budynki i lokale) na zakwaterowanie stałe Sił Zbrojnych uzyskuje się z budownictwa resortów obrony narodowej i spraw wewnętrznych.

2. Jeżeli organy wojskowe nie dysponują w danej miejscowości dostateczną ilością pomieszczeń na zakwaterowanie stałe i nie mogą ich uzyskać w trybie określonym w ust. 1, właściwe organy prezydium gromadzkich (miejskich, dzielnicowych) rad narodowych i rad narodowych osiedli dostar-

czają na żądanie organów wojskowych odpowiednie na ten cel pomieszczenia.

3. Organy wojskowe mogą uzyskiwać pomieszczenia mieszkalne i użytkowe w budynkach wyłączonych spod publicznej gospodarki lokalami w drodze najmu lub dzierżawy tych pomieszczeń.

Art. 4. 1. W przypadku gdy tereny zarządzane przez organy wojskowe nie zaspokajają potrzeb Sił Zbrojnych w zakresie zakwaterowania stałego, uzyskanie niezbędnych terenów następuje w drodze przekazania organom wojskowym terenów pozostających pod zarządem organów administracji państwowej lub jednostek gospodarki społecznej na zasadach i w trybie obowiązujących przy przekazywaniu nieruchomości pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej albo w drodze umowy dzierżawy.

2. Uzyskiwanie terenów leśnych z państwowego gospodarstwa leśnego oraz związanych z państwowym gospodarstwem leśnym innych nieruchomości następuje w trybie przepisów ustawy o państwowym gospodarstwie leśnym.

3. Jeżeli niezbędnych terenów nie można uzyskać w sposób określony w ust. 1 i 2, mogą być one nabyte na zasadach i w trybie przepisów o wywłaszczaniu nieruchomości.

Art. 5. Pomieszczenia i tereny na zakwaterowanie przejściowe Sił Zbrojnych uzyskuje się w drodze zajęcia odpowiednich pomieszczeń i terenów na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

Art. 6. 1. Zbędne dla sił Zbrojnych pomieszczenia mieszkalne i użytkowe oraz tereny podlegają przekazaniu organom administracji państwowej na zasadach i w trybie obowiązujących przy przekazywaniu nieruchomości pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej.

2. Zbędne dla Sił Zbrojnych tereny leśne podlegają przekazaniu państwowemu gospodarstwu leśnemu w trybie przepisów ustawy o państwowym gospodarstwie leśnym.

3. Zasady i tryb przekazywania przez organy wojskowe budynków mieszkalnych prezydiom rad narodowych ustala Rada Ministrów.

Rozdział II.

Zakwaterowanie przejściowe w pomieszczeniach.

Art. 7. 1. Zakwaterowanie przejściowe w pomieszczeniach stosuje się w przypadkach konieczności czasowego rozmieszczenia poza miejscem stałego zakwaterowania jednostek (instytucji, zakładów) wojskowych, poszczególnych żołnierzy i pracowników cywilnych zatrudnionych w tych jednostkach (instytucjach, zakładach) oraz osób towarzyszących Siłom Zbrojnym.

2. Zakwaterowanie przejściowe stosuje się w szczególności w razie:

- 1) zmian w dyslokacji i tworzenia nowych jednostek,
- 2) ćwiczeń wojskowych i przeszkolenia,
- 3) manewrów, koncentracji i przemarszów jednostek wojskowych,
- 4) podróży służbowych i przejściowego pełnienia służby przez żołnierzy i pracowników cywilnych poza zwykłym miejscem służbowym — jeżeli osoby te nie mogą korzystać z zakwaterowania w hotelach garnizonowych, służbowych pokojach noclegowych lub hotelach komunalnych,
- 5) mobilizacji i w czasie wojny.

3. Zakwaterowanie przejściowe nie narusza uprawnień żołnierzy zawodowych do przysługujących im osobnych kwater stałych.

Art. 8. 1. Zajęciu na zakwaterowanie przejściowe podlegają przede wszystkim pomieszczenia organów administracji państwowej, instytucji państwowych oraz jednostek gospodarki społecznej. W dalszej kolejności zajęciu podlegają również pomieszczenia należące do instytucji społecznych oraz do osób prawnych i fizycznych.

2. Przy zajmowaniu pomieszczeń należących do osób fizycznych należy przede wszystkim zajmować pomieszczenia należące do osób, które dobrowolnie zgłosiły je na zakwaterowanie, a następnie inne pomieszczenia, rozkładając ciężar zakwaterowania w miarę możliwości równomiernie na poszczególne osoby.

3. W zależności od warunków miejscowych ciężar zakwaterowania powinien być w miarę możliwości rozłożony równomiernie na poszczególne miejscowości.

Art. 9. 1. Nie podlegają zajęciu na zakwaterowanie przejściowe:

- 1) pomieszczenia należące do organów Milicji Obywatelskiej,
- 2) pomieszczenia przedsiębiorstw państwowych, w których odbywa się produkcja,
- 3) biblioteki, muzea i archiwa oraz ośrodki zabytkowe i inne pomieszczenia przeznaczone do przechowywania dóbr kulturalnych,
- 4) pomieszczenia placówek naukowo-badawczych i laboratoria,
- 5) pomieszczenia przeznaczone do wykonywania kultu religijnego,
- 6) budynki zakładów karnych i zakładów poprawczych,
- 7) pomieszczenia służące do użytku:
  - a) uwierzytelnionych w Polsce szefów przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych oraz osób należących do dyplomatycznego personelu tych przedstawicielstw,

b) przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych,

c) innych osób lub instytucji międzynarodowych, korzystających z przywilejów dyplomatycznych na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych,

d) przedstawicieli konsularnych państw obcych oraz cudzoziemskiego personelu niedyplomatycznego obcych przedstawicielstw dyplomatycznych, a także personelu obcych urzędów konsularnych posiadającego obywatelstwo państwa wysyłającego — z zastrzeżeniem wzajemności.

2. Zakłady lecznicze i weterynaryjne mogą być zajęte jedynie dla celów wojskowej służby zdrowia lub służby weterynaryjnej.

3. Minister Obrony Narodowej może w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami określić inne pomieszczenia nie podlegające zajęciu na zakwaterowanie przejściowe.

Art. 10. Zakwaterowanie przejściowe obejmuje poza pomieszczeniem jego urządzenie i oświetlenie, a w okresie od 15 października do 15 kwietnia także ogrzewanie (opał).

Art. 11. Pomieszczenia zajęte na zakwaterowanie przejściowe podlegają zwolnieniu nie później niż w ciągu 6 miesięcy od dnia ich zajęcia.

Art. 12. Za zakwaterowanie przejściowe w pomieszczeniach nie należących do organów administracji, instytucji i przedsiębiorstw państwowych organy wojskowe uiszczają wynagrodzenie, które obejmuje należności za pomieszczenie, urządzenia, oświetlenie i ogrzewanie (opał).

Art. 13. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zasady i tryb zajmowania pomieszczeń na zakwaterowanie przejściowe i ich zwalniania, zasady ustalania wysokości wynagrodzenia za zakwaterowanie przejściowe oraz właściwość organów w tych sprawach.

Art. 14. 1. Za szkody wyrządzone w pomieszczeniach zajętych na zakwaterowanie przejściowe odpowiadają wobec poszkodowanego organy wojskowe na zasadach i w trybie ustalonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

2. Jeżeli między organem wojskowym a poszkodowanym nie dojdzie do porozumienia co do odpowiedzialności za szkodę lub wysokości odszkodowania, sprawę kieruje się do właściwego organu administracji prezydium powiatowej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej, który orzeka w tej sprawie. Niesporną część odszkodowania organ wojskowy wypłaca niezwłocznie.

3. Strona, która nie zgadza się z orzeczeniem wydanym w trybie ust. 2, może w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia o odszkodowaniu domagać się ustalenia wysokości odszkodowania w drodze sądowej, a w przypadku gdy poszkodowaną jest jednostka gospodarki społecznej — w drodze postępowania arbitrażowego.

Art. 15. Przepisów art. 11 oraz art. 14 ust. 2 i 3 nie stosuje się w razie mobilizacji i w czasie wojny.

Art. 16. 1. W czasie podróży służbowych i przejściowego pełnienia służby poza zwykłym miejscem służbowym żołnierze w czynnej służbie wojskowej i pracownicy cywilni zatrudnieni w jednostkach (instytucjach, zakładach) wojskowych korzystają przede wszystkim z zakwaterowania w hotelach garnizonowych, służbowych pokojach noclegowych lub hotelach komunalnych.

2. Jeżeli zakwaterowanie tych osób w hotelach lub służbowych pokojach noclegowych jest niemożliwe, korzystają one z zakwaterowania przejściowego.

3. Minister Obrony Narodowej ustala zasady korzystania z zakwaterowania określonego w ust. 1, zasady organizowania hoteli garnizonowych i służbowych pokoi noclegowych oraz zasady pobierania i wysokość opłat za korzystanie z tych hoteli i pokoi.

Rozdział III.

Zakwaterowanie na terenach.

Art. 17. Zakwaterowanie na terenach polega na stałym lub przejściowym zajmowaniu terenów potrzebnych do rozmieszczenia i szkolenia Sił Zbrojnych (obozy, poligony, strzelnice, lotniska, składy itp.).

Art. 18. 1. Do zajmowania terenów potrzebnych dla przejściowego rozmieszczenia i szkolenia Sił Zbrojnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 7—9.

2. Tereny zajęte na zakwaterowanie przejściowe podlegają zwolnieniu nie później niż w ciągu 6 miesięcy od dnia ich zajęcia. Przepisu tego nie stosuje się w razie mobilizacji i w czasie wojny.

Art. 19. Zasady zarządzania i gospodarowania terenami leśnymi będącymi w zarządzie i użytkowaniu organów wojskowych oraz przekazanymi tym organom do terenowego wykorzystania określa Ministrowie Obrony Narodowej oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego.

Art. 20. 1. Jeżeli w wyjątkowych przypadkach zachodzi konieczność utworzenia strefy niebezpieczeństwa dookoła zajętych terenów i objęcia tą strefą budynków zamieszkałych, właściwy organ administracji prezydium powiatowej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej zarządza na wniosek organu wojskowego czasowe usunięcie mieszkańców tych budynków.

2. Wstęp osób postronnych na teren objęty strefą niebezpieczeństwa może być wzbroniony przez organy wojskowe.

Art. 21. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zasady i tryb:

- 1) zajmowania terenów, ich używania i zwalniania oraz właściwość organów w tych sprawach,
- 2) tworzenia strefy niebezpieczeństwa, właściwość i obowiązki organów w tych sprawach oraz uprawnienia mieszkańców czasowo usuwanych z tej strefy.

Art. 22. 1. Za szkody wyrządzone w związku z zajęciem terenów na zakwaterowanie Sił Zbrojnych lub w związku z utworzeniem strefy niebezpieczeństwa odpowiadają wobec poszkodowanego organy wojskowe na zasadach i w trybie ustalonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

2. Przepisy art. 14 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio z zastrzeżeniem wynikającym z art. 15.

Rozdział IV.

Wspólne kwatery stałe.

Art. 23. 1. Zakwaterowanie żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową oraz ćwiczenia lub przeszkolenie wojskowe, jak również podoficerów nadterminowych, uczniów oficerskich szkół zawodowych oraz słuchaczy akademii i kursów wojskowych — odbywa się we wspólnych kwaterach stałych.

2. We wspólnych kwaterach stałych mogą być zakwaterowani również żołnierze odbywający czynną służbę wojskową w razie mobilizacji lub w czasie wojny.

3. Dowódcy jednostek wojskowych oraz komendanci akademii i kursów wojskowych mogą zezwolić podoficerom nadterminowym oraz słuchaczom akademii (kursów) wojskowych będących żołnierzami zawodowymi na zamieszkanie poza obrębem wspólnych kwater stałych, jeżeli żołnierze ci posiadają w danej miejscowości osobne kwatery stałe lub inne mieszkania.

Art. 24. 1. Wspólną kwaterą stałą jest pomieszczenie mieszkalne przeznaczone na zbiorowe stałe zakwaterowanie żołnierzy (koszary).

2. Wspólna kwatera stała obejmuje poza pomieszczeniem jej urządzenie, oświetlenie, ogrzewanie i dostarczanie wody.

3. Zakwaterowanie we wspólnych kwaterach stałych jest bezpłatne.

Art. 25. Rozmiar wspólnych kwater stałych, ich urządzenie, sposób wspólnego zakwaterowania żołnierzy oraz zasady gospodarowania tymi kwaterami określają przepisy wojskowe.

Rozdział V.

Osobne kwatery stałe.

Art. 26. 1. Zakwaterowanie żołnierzy zawodowych odbywa się w osobnych kwaterach stałych.

2. Osobną kwaterą stałą jest lokal mieszkalny przeznaczony na stałe zakwaterowanie poszczególnych żołnierzy zawodowych i ich rodzin (mieszkanie, izba mieszkalna).

3. Osobna kwatera stała obejmuje pomieszczenie mieszkalne wraz z istniejącymi w nim urządzeniami technicznymi.

4. Osobna kwatera stała może obejmować również pomieszczenia użytkowe i ogród.

Art. 27. 1. Osobną kwaterę stałą przydziela się żołnierzowi zawodowemu w miejscowości, w której stale pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej — jeżeli istnieje dogodny dojazd.

2. Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) rozmiar przysługujących żołnierzom zawodowym osobnych kwater stałych w zależności od stopnia wojskowego, zajmowanego stanowiska służbowego, stanu rodzinnego i warunków miejscowych,
- 2) których członków rodziny uwzględnia się przy ustalaniu rozmiaru przysługującej żołnierzowi kwatery,
- 3) przypadki, w których przy ustalaniu rozmiaru przysługującej żołnierzowi kwatery uwzględnia się osoby zatrudnione w gospodarstwie domowym,
- 4) przypadki, w których może być przydzielona żołnierzowi dodatkowa powierzchnia mieszkalna.

3. Od zamieszkania z żołnierzem nie mogą być wyłączeni również członkowie rodziny, których nie uwzględnia się przy ustalaniu rozmiaru kwatery, jeżeli pozostają z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, oraz osoba zatrudniona w gospodarstwie domowym.

Art. 28. 1. Osobną kwaterę stałą przydziela się żołnierzowi w drodze pisemnego nakazu wydanego przez wojskowy organ kwaterunkowy. Nakaz ten stanowi wyłączną podstawę do zajęcia przydzielonej kwatery.

2. Osobna kwatera stała nie może być odstąpiona ani podnajmowana w całości lub w części.

Art. 29. 1. Przydział osobnej kwatery stałej w budynku wybudowanym lub odbudowanym po dniu 1 stycznia 1950 r. albo w nadbudowanej po tym dniu części budynku starego jest uzależniony od wpłacenia kaucji w wysokości określonej w przepisach prawa lokalowego.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do osobnych kwater stałych w budynkach wybudowanych przed dniem 1 stycznia 1950 r., jeżeli kwatery te zostały gruntownie odremontowane przed ich przydzieleniem.

3. Kaucja zabezpiecza utrzymanie kwatery w należytym stanie.

4. Zasady pobierania, wykorzystywania i zwrotu kaucji oraz przypadki, w których osoby obowiązane do wpłacenia kaucji mogą być zwolnione w całości lub w części od tego obowiązku, określa Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Finansów i Gospodarki Komunalnej.

Art. 30. 1. Wojskowy organ kwaterunkowy przydzielając osobną kwaterę stałą obowiązany jest przekazać ją w stanie zdatnym do użytku.

2. Osoby zajmujące kwaterę obowiązane są używać jej z należytą starannością zgodnie z jej przeznaczeniem.

3. Bez zgody wojskowego organu kwaterunkowego nie wolno czynić zmian naruszających substancję kwatery lub budynku. Nie stanowi takiego naruszenia zaprowadzenie oświetlenia elektrycznego, gazu, telefonu, instalacji radiowej lub telewizyjnej i innych urządzeń tego rodzaju, jeżeli sposób ich zaprowadzenia nie sprzeciwia się obowiązującym przepisom.

Art. 31. 1. Remonty osobnych kwatery stałych i budynków pozostających pod zarządem organów wojskowych przeprowadza się na koszt wojska.

2. Koszty napraw szkód powstałych w kwaterze lub budynku z winy osób zajmujących kwaterę obciążają żołnierza zawodowego, któremu kwaterę przydzielono.

Art. 32. 1. W przypadku niemożności przydzielenia żołnierzowi posiadającemu członków rodziny, których uwzględnia się przy ustalaniu rozmiaru kwatery (art. 27 ust. 2 pkt 2), osobnej kwatery stałej w miejscowości określonej w art. 27 ust. 1 — przysługuje mu równoważnik pieniężny, jeżeli w miejscowości tej żołnierz lub wymienieni wyżej członkowie rodziny nie posiadają mieszkania własnego lub spółdzielczego albo przydzielonego przez inne organy państwowe lub jednostki gospodarki społecznej.

2. Równoważnik pieniężny może być przyznany również żołnierzom samotnym.

3. Minister Obrony Narodowej określa w porozumieniu z Ministrem Finansów warunki i tryb przyznawania równoważnika pieniężnego oraz jego wysokość.

Art. 33. 1. Żołnierze zawodowi skierowani na studia (naukę, szkolenie) w akademiach, szkołach lub na kursach wojskowych, zakwaterowani we wspólnych kwaterach stałych, zachowują prawo do posiadanych dotychczas osobnych kwatery stałych, jeżeli wspólnie z nimi zamieszkiwali w tych kwaterach członkowie rodziny.

2. Żołnierzowi zawodowemu, który przed skierowaniem na studia (naukę, szkolenie) posiadał członków rodziny podlegających uwzględnieniu przy ustalaniu rozmiaru przysługującej mu kwatery (art. 27 ust. 2 pkt 2), a nie otrzymał osobnej kwatery stałej, przysługuje ta kwatera w miejscowości, w której pełnił służbę przed skierowaniem na studia (naukę, szkolenie).

Art. 34. 1. Żołnierze zajmujący osobne kwatery stałe uiszczają:

- 1) opłaty za kwaterę,
- 2) opłaty za świadczenia dostarczane z urządzeń wojskowych (oświetlenie, ogrzewanie, wodę, używanie dźwigów itp.) oraz za świadczenia dostarczane z urządzeń komunalnych,
- 3) opłaty za pomieszczenia użytkowe i ogrody.

2. W razie zwłoki w uiszczaniu opłat wymienionych w ust. 1, pobiera się odsetki za zwłokę.

3. Minister Obrony Narodowej określa w porozumieniu z Ministrami Finansów i Gospodarki Komunalnej wysokość opłat, zasady i terminy ich uiszczania oraz wysokość odsetek za zwłokę w uiszczaniu opłat.

Art. 35. 1. Opłaty nie uiszczone przez żołnierza zawodowego w określonych terminach podlegają w całości wraz z odsetkami za zwłokę potrąceniu z uposażenia, niezależnie od potrąceń dokonywanych na podstawie przepisów szczególnych z innych tytułów.

2. Potrącenie powinno być poprzedzone wezwaniem do zapłaty, od którego zainteresowany może złożyć odwołanie w terminie 7 dni do wojskowego organu kwaterunkowego nadrzędnego nad organem, który wystosował wezwanie do zapłaty.

3. Tytułem dokonania potrąceń jest wykaz zaległych opłat sporządzony przez wojskowy organ kwaterunkowy,

a w razie wniesienia odwołania — decyzja organu określonego w ust. 2.

Art. 36. 1. Żołnierz zawodowy traci prawo do osobnej kwatery stałej w przypadku posiadania lub uzyskania w miejscowości, w której pełni służbę (art. 27 ust. 1), mieszkania w trybie przewidzianym w przepisach o pomocy Państwa dla budownictwa mieszkaniowego ze środków własnych ludności.

2. Prawo do osobnej kwatery stałej ulega zawieszeniu na czas posiadania przez żołnierza w miejscowości, w której pełni służbę (art. 27 ust. 1), lokalu mieszkalnego przydzielonego na podstawie przepisów prawa lokalowego albo innego mieszkania własnego, odpowiadającego rozmiarowi przysługującej mu kwatery, stosownie do art. 27 ust. 2.

3. Uzyskanie przez żołnierza zawodowego mieszkania w trybie przewidzianym w przepisach o pomocy Państwa dla budownictwa mieszkaniowego ze środków własnych ludności nie pozbawia go prawa do osobnej kwatery stałej w przypadku służbowego przeniesienia do innej miejscowości, jednak tylko na czas pełnienia służby poza miejscowością, w której uzyskał mieszkanie.

Art. 37. Żołnierzom, którzy tracą prawo do osobnej kwatery stałej w przypadku określonym w art. 36 ust. 1, przysługują — niezależnie od ulg przewidzianych w przepisach o pomocy Państwa dla budownictwa mieszkaniowego ze środków własnych ludności — dodatkowe ulgi w wysokości i na zasadach określonych przez Radę Ministrów.

Art. 38. 1. Żołnierze zawodowi zajmujący lokale mieszkalne przydzielone na podstawie przepisów prawa lokalowego uiszczają za te lokale wojskowym organom kwaterunkowym opłaty w wysokości i na zasadach przewidzianych dla opłat za osobne kwatery stałe.

2. Czynnosc i inne opłaty przewidziane w prawie lokalowym za lokale wymienione w ust. 1 uiszczają wynajmującemu wojskowe organy kwaterunkowe.

3. Remonty lokali wymienionych w ust. 1 przeprowadza się na koszt wojska na zasadach przewidzianych dla remontów osobnych kwatery stałych.

Art. 39. 1. Żołnierz zawodowy obowiązany jest do opróżnienia osobnej kwatery stałej wraz z osobami wspólnie z nim zamieszkałymi na zarządzenie właściwego organu wojskowego w przypadkach:

- 1) utraty prawa do kwatery (art. 36 ust. 1),
- 2) przeniesienia służbowego do innej miejscowości, jeżeli otrzymał w tej miejscowości osobną kwaterę stałą,
- 3) przeniesienia służbowego do innej jednostki wojskowej w tej samej miejscowości, jeżeli zajmowana dotychczas kwatera znajduje się na wojskowym terenie zamkniętym, a żołnierzowi przydzielono inną osobną kwaterę stałą w tej miejscowości,
- 4) gdy zajmowana przez niego kwatera przekracza przysługujący mu rozmiar, jeżeli otrzymał osobną kwaterę stałą odpowiadającą jego uprawnieniom.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 koszty przekwaterowania ponoszą organy wojskowe na zasadach określonych w przepisach wojskowych.

3. Od zarządzenia opróżnienia osobnej kwatery stałej przysługuje zainteresowanemu odwołanie do organu wojskowego przełożonego nad organem, który wydał zarządzenie opróżnienia kwatery. Decyzja wydana wskutek odwołania jest ostateczna.

Art. 40. 1. W przypadku nieopróżnienia osobnej kwatery stałej w terminie wyznaczonym w ostatecznej decyzji właściwy organ wojskowy może zarządzić przymusowe usunięcie z kwatery żołnierza wraz z osobami wspólnie z nim zamieszkałymi na jego koszt.

2. Jeżeli żołnierz opróżniający kwaterę pozostawił w niej osoby wspólnie z nim dotychczas zamieszkałe, właści-

wy organ wojskowy zarządzi przymusowe usunięcie tych osób z kwatery na jego koszt. W tym przypadku może nastąpić również przekwaterowanie tych osób do przydzielonej żołnierzowi nowej osobnej kwatery stałej albo do pomieszczenia zastępczego.

Art. 41. Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) zasady administrowania osobnymi kwaterami stałymi, przydziału i używania tych kwater oraz przeprowadzania remontu,
- 2) zasady i tryb wydawania zarządzeń o opróżnieniu osobnych kwater stałych, terminy i tryb wnoszenia odwołań, terminy i sposób przymusowego usunięcia z kwater oraz organy wojskowe właściwe w tych sprawach.

Art. 42. Prezes Rady Ministrów określi, które kwatery stałe uważa się za mieszkania reprezentacyjne, oraz unormuje warunki i tryb ich zajmowania.

Rozdział VI.

Zakwaterowanie oficerów służby okresowej.

Art. 43. 1. Oficerom służby okresowej przysługuje na czas pełnienia tej służby kwatery w pomieszczeniach przeznaczonych na zakwaterowanie stałe żołnierzy na zasadach przewidzianych dla oficerów zawodowych — samotnych.

2. Oficerowie służby okresowej nie ponoszą opłat za kwatery. Oficerowie ci korzystają ze świadczeń związanych z używaniem kwatery (oświetlenie, ogrzewanie, woda itp.) na koszt wojska.

Art. 44. Oficer służby okresowej obowiązany jest opróżnić zajmowaną kwatery z dniem zwolnienia z czynnej służby wojskowej. W razie nieopróżnienia kwatery właściwy organ wojskowy zarządzi przymusowe usunięcie z tej kwatery stosownie do art. 40 na zasadach i w trybie określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 41 pkt 2.

Rozdział VII.

Mieszkania żołnierzy zwolnionych z wojskowej służby zawodowej i ich rodzin.

Art. 45. 1. Żołnierz zwolniony z wojskowej służby zawodowej, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat lub z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową, zachowuje prawo do zajmowanej osobnej kwatery stałej, jednak w rozmiarze nie większym od przysługującego mu w dniu zwolnienia ze służby.

2. Jeżeli przed zwolnieniem z wojskowej służby zawodowej żołnierz nie otrzymał osobnej kwatery stałej, przysługuje mu prawo do otrzymania tej kwatery w miejscowości, w której ostatnio pełnił służbę.

3. Na wniosek żołnierza, w miarę możliwości, osobna kwatery stała może być przydzielona w miejscowości przez niego obranej.

Art. 46. 1. Do osobnych kwater stałych i żołnierzy wymienionych w art. 45 stosuje się odpowiednio przepisy art. 26, art. 27 ust. 2 i 3, art. 28—31, art. 34, art. 36—38, art. 39 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 oraz ust. 2 i 3, art. 40 i art. 41.

2. Opłaty nie uiszczone w określonych terminach podlegają wraz z odsetkami za zwłokę i kosztami egzekucyjnymi ściąganiu od dłużnika w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o ściąganiu należności Państwa z tytułu najmu lokali. Na zaspokojenie roszczeń z tytułu nie uiszczonych opłat może ulec również zajęciu pobierana przez dłużnika renta w wysokości nie przekraczającej 20% tej renty.

Art. 47. 1. Żołnierzom zwolnionym z wojskowej służby zawodowej nie wymienionym w art. 45 oraz członkom ro-

dzin pozostałym po zmarłych żołnierzach zawodowych i zmarłych żołnierzach zwolnionych z wojskowej służby zawodowej zamias! zajmowanej dotychczas osobnej kwatery stałej przysługuje lokal zastępczy.

2. Lokal zastępczy dostarcza i przydziela właściwy do spraw lokalowych organ prezydium rady narodowej miasta, osiedla lub gromady, a w miastach wyłączonych z województw — dzielnicowej rady narodowej, na wniosek właściwego wojskowego organu kwaterunkowego. Dostarczanie lokali zastępczych odbywa się w ramach planu ustalającego corocznie przez Ministra Gospodarki Komunalnej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych.

3. Lokal zastępczy powinien być położony w tej samej miejscowości, odpowiadać normom załudnienia i nadawać się do zajęcia ze względu na stan techniczny.

Art. 48. 1. Na wniosek osoby wymienionej w art. 45 ust. 1 lub w art. 47 ust. 1, która zajmuje osobną kwatery stałą w jednym z garnizonów określonych przez Ministra Obrony Narodowej, właściwy wojskowy organ kwaterunkowy obowiązany jest wskazać miejscowości, w których dysponuje mieszkaniem lub posiada możliwości uzyskania dla zainteresowanego od właściwego organu przydziału mieszkania, i przydzielić lub uzyskać przydział mieszkania w jednej z tych miejscowości, wybranej przez zainteresowanego.

2. Wniosek powinien być zgłoszony w ciągu jednego roku od dnia zwolnienia żołnierza z wojskowej służby zawodowej, a jeżeli składa go osoba pozostała po zmarłym żołnierzu — w ciągu jednego roku od śmierci żołnierza.

Art. 49. Do czasu przekwaterowania osób wymienionych w art. 47 ust. 1 do lokali zastępczych osoby te zachowują zajmowane kwatery. Kwatery te pozostają nadal pod zarządem wojskowych organów kwaterunkowych, z tym że w zakresie ponoszenia kosztów napraw i odnawiania lokali, napraw szkód powstałych w lokalach, czynszu i opłat oraz norm załudnienia stosuje się art. 7, 8, 11, 37, 40 i 41 prawa lokalowego (Dz. U. z 1959 r. Nr 10, poz. 59). Uprawnienia organów administracji prezydiów rad narodowych przewidziane w wymienionych przepisach prawa lokalowego przysługują wojskowym organom kwaterunkowym stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Art. 50. 1. Żołnierz zwolniony z wojskowej służby zawodowej wskutek utraty stopnia oficerskiego lub podoficerskiego, ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej albo skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, który nie nabył prawa do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat, obowiązany jest do opróżnienia wraz z osobami wspólnie z nim zamieszkałymi zajmowanej osobnej kwatery stałej po dostarczeniu mu pomieszczenia zastępczego.

2. Jeżeli żołnierz odbywa karę pozbawienia wolności, obowiązek opróżnienia kwatery dotyczy osób, które zamieszkują w tej kwaterze.

3. Pomieszczenia zastępcze dostarczane są na zasadach określonych w przepisach dotyczących przydzielenia i przygotowania pomieszczeń zastępczych dla osób obowiązanych do opróżnienia mieszkania służbowego bez prawa do lokalu zastępczego. Szczegółowe wytyczne w tych sprawach ustala Ministrowie Gospodarki Komunalnej i Obrony Narodowej.

Art. 51. 1. Osoby wymienione w art. 47 ust. 1 i w art. 50 ust. 1 obowiązane są opróżnić zajmowane dotychczas osobne kwatery stałe na zarządzenie właściwego wojskowego organu kwaterunkowego. Od zarządzenia tego przysługuje zainteresowanemu odwołanie do organu wojskowego przełożonego nad organem, który wydał zarządzenie opróżnienia kwatery.

2. Koszty przekwaterowania osób wymienionych w ust. 1 ponoszą organy wojskowe, jeżeli osobom tym nie przysługuje zwrot kosztów przesiedlenia na podstawie odrębnych przepisów.

3. W sprawach określonych w ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio przepisy art. 40.

4. Osoby wymienione w ust. 1, w przypadku przekwaterowania ich z zajmowanych osobnych kwater stałych do lokali lub pomieszczeń zastępczych, są zwolnione od obowiązku wpłacania kaucji przewidzianej w przepisach prawa lokalowego.

5. Zasady i tryb wydawania zarządzeń o opróżnianiu osobnych kwater stałych, tryb postępowania odwoławczego oraz przymusowego usuwania z kwater, organy właściwe w tych sprawach oraz zasady i tryb pokrywania kosztów przekwaterowania określa w drodze rozporządzenia Ministerstwo Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Gospodarki Komunalnej.

Rozdział VIII.

Przydzielanie i opróżnianie lokali w przypadkach szczególnych.

Art. 52. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Minister Obrony Narodowej lub upoważniony przez niego organ wojskowy może zarządzić przydzielenie mieszkania w pomieszczeniach przeznaczonych na zakwaterowanie stałe żołnierzy osobom, którym nie przysługuje osobna kwatera stała, a w szczególności członkom rodziny pozostałym po żołnierzu zawodowym zmarłym w związku ze służbą wojskową, jeżeli żołnierz ten przed śmiercią nie otrzymał przysługującej mu kwatery. W tych przypadkach przepis art. 49 stosuje się odpowiednio.

Art. 53. W przypadkach uzasadnionych potrzebami Sił Zbrojnych wojskowy organ kwaterunkowy może przydzielić pracownikowi zatrudnionemu w jednostce (instytucji) wojskowej mieszkanie w pomieszczeniach przeznaczonych na zakwaterowanie stałe żołnierzy. Mieszkanie to jest mieszkaniem służbowym w rozumieniu art. 63 prawa lokalowego. Do mieszkań tych w zakresie ponoszenia kosztów napraw i odnawiania lokali, napraw szkód powstałych w lokalach, czynszu i opłat oraz norm zaludnienia stosuje się art. 7, 8, 11, 37, 40, 41 i 63 ust. 6 prawa lokalowego (Dz. U. z 1959 r. Nr 10, poz. 59) oraz art. 51 ust. 5 niniejszej ustawy.

Art. 54. 1. W przypadku wdarcia się lub samowolnego zajęcia lokalu w pomieszczeniach przeznaczonych na zakwaterowanie stałe żołnierzy właściwy wojskowy organ kwaterunkowy dokona bezzwłocznego usunięcia sprawcy z tego lokalu na jego koszt do poprzednio zajmowanego lokalu.

2. Jeżeli sprawcą jest osoba cywilna, usunięcie jej z lokalu dokonuje się przy asyście organów Milicji Obywatelskiej.

3. O wdarciu się lub samowolnym zajęciu kwatery wojskowej organ kwaterunkowy zawiadamia właściwego prokuratora.

Rozdział IX.

Przepisy karne.

Art. 55. Kto wbrew przepisom niniejszej ustawy lub przepisom wydanym na jej podstawie:

- 1) obejmuje samowolnie w używanie lokal w pomieszczeniach przeznaczonych na zakwaterowanie stałe żołnierzy,
  - 2) oddaje osobną kwaterę stałą w całości lub w części w najem lub w podnajem albo odstępuje osobie nie posiadającej przydziału
- podlega karze więzienia do dwóch lat.

Art. 56. 1. Kto w celu obejścia przepisów niniejszej ustawy lub przepisów wydanych na jej podstawie:

- 1) podaje wojskowemu organowi kwaterunkowemu nieprawdziwe dane mające wpływ na przydział lub rozmiar przysługującej osobnej kwatery stałej lub innego mieszkania,
- 2) zgłasza do zameldowania w kwaterze osoby z nim nie zamieszkujące albo nie dopełni obowiązku wymeldowania osób, które opuściły kwaterę na stałe,
- 3) wydaje zaświadczenie o pracy nie odpowiadające stanowi faktycznemu lub z takiego zaświadczenia korzysta

— podlega karze aresztu do trzech miesięcy i grzywny do 4.500 zł albo jednej z tych kar.

2. Administratorzy i pracownicy administracji domów oraz osoby prowadzące meldunki winne czynów określonych w ust. 1 pkt 1 i 2

— podlegają karze aresztu od jednego do trzech miesięcy.

3. Administrator domu, który zaniedba bezzwłocznego zawiadomienia wojskowego organu kwaterunkowego o wdarciu się osoby nieuprawnionej do lokalu w pomieszczeniach przeznaczonych na zakwaterowanie stałe żołnierzy albo o samowolnym jego zajęciu

— podlega karze aresztu do trzech miesięcy.

Art. 57. 1. Kto nie stosuje się do zarządzenia właściwego organu w przedmiocie oddania na zakwaterowanie przejściowe pomieszczeń (urządzeń, oświetlenia, ogrzewania) lub terenów albo w przedmiocie opróżnienia budynku objętego strefą niebezpieczeństwa lub do zakazu wstępu na teren tą strefą objęty

— podlega karze aresztu do trzech miesięcy i grzywny do 4.500 zł albo jednej z tych kar.

2. Tej samej karze podlega, kto uniemożliwia lub utrudnia spokojne i prawidłowe korzystanie z pomieszczeń i terenów przeznaczonych na zakwaterowanie przejściowe.

Art. 58. 1. Orzekanie w sprawach wymienionych w art. 56 i w art. 57 następuje w trybie przepisów o orzecnictwie karno-administracyjnym. Kolegia karno-administracyjne wymierzają w tych sprawach również karę aresztu.

2. Przepis ust. 1 nie narusza zasad określonych w art. IV przepisów wprowadzających Kodeks Karny Wojska Polskiego (Dz. U. z 1957 r. Nr. 22, poz. 108).

Rozdział X.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 59. Minister Obrony Narodowej może ze względu na trudności w zakwaterowaniu zarządzić czasowe zakwaterowanie w jednej izbie mieszkalnej po dwóch samotnych oficerów młodszych lub podoficerów zawodowych.

Art. 60. 1. Żołnierze zwolnieni z wojskowej służby zawodowej przed dniem wejścia w życie ustawy, którzy nie nabyli prawa do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat lub z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową na podstawie ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6 i Nr 21, poz. 93), i pozostali po nich członkowie rodzin mogą być przekwaterowani z zajmowanych dotychczas osobnych kwater stałych do lokali zastępczych. Przepisy art. 47 ust. 2 i 3, art. 49 i 51 stosuje się odpowiednio.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do innych osób nie posiadających uprawnień do osobnej kwatery stałej na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 61. 1. Mieszkania przydzielone przez wojskowe organy kwaterunkowe pracownikom cywilnym zatrudnionym

w jednostkach (instytucjach) wojskowych, zajmowane przez nich w dniu wejścia w życie ustawy, stają się mieszkaniami służbowymi w rozumieniu art. 53.

2. Do mieszkań przydzielonych pracownikom cywilnym, których zatrudnienie w jednostkach (instytucjach) wojskowych ustało przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się odpowiednio art. 53, jeżeli mieszkania te znajdują się w budynkach pozostających w zarządzie organów wojskowych.

Art. 62. Minister Gospodarki Komunalnej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych określa zasady i tryb administrowania i dysponowania pomieszczeniami przydzielonymi organom wojskowym stosownie do art. 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 1951 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych (Dz. U. Nr 26, poz. 194), które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy znajdują się w dyspozycji tych organów, oraz wysokość i tryb uiszczania opłat za używanie tych pomieszczeń.

Art. 63. Minister Gospodarki Komunalnej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych określa w drodze rozporządzenia:

- 1) zasady i tryb przydzielania organom wojskowym pomieszczeń wymienionych w art. 3 ust. 2, administrowania i dysponowania tymi pomieszczeniami oraz wysokość i tryb uiszczania opłat za ich używanie,
- 2) zasady i tryb przydzielania lokali i pomieszczeń zastępczych w przypadkach przewidzianych w niniejszej ustawie oraz właściwość organów w tych sprawach.

Art. 64. Przewidziane w ustawie uprawnienia Ministra Obrony Narodowej i podległych mu organów wojskowych przysługują w zakresie zakwaterowania wojsk wewnętrznych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i podległym mu organom.

Art. 65. 1. Traci moc ustawa z dnia 27 kwietnia 1951 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych (Dz. U. Nr 26, poz. 194).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie zachowują moc przepisy dotychczasowe.

Art. 66. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki
Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki